

SECTION 3. PHILOLOGY AND LINGUISTICS

3.1 Особливості перекладу англомовного та китайськомовного медичного дискурсу українською мовою

Наразі медицина є однією з найбільш затребуваних сфер діяльності людини. Заради досягнення більших успіхів, свої дії об'єднують вчені з різних країн, що не може не призводити до розширення сфери застосування медичного перекладу. Так, все більш затребуваним стає переклад медичної документації, наприклад, рекомендацій та планів Всесвітньої організації охорони здоров'я, а також посібників із профілактики та лікування COVID-19. Робота з цим типом документації вимагає від перекладача поєднання різних підходів, оскільки переклад є не тільки медичним, але й певним чином юридичним (у випадках, коли йдеться про переклад офіційної документації) або навчальним, що посилює вимоги до адекватності та смислової точності перекладу.

Дослідження присвячено проблемі перекладу українською мовою англомовного та китайськомовного медичного дискурсу на матеріалі рекомендацій ВОЗ для медичних фахівців та посібника з профілактики та лікування COVID-19.

Теоретичну базу дослідження було сформовано на ґрунті наукових розвідок, проблематика яких визначалась як висвітлення особливостей медичного дискурсу (Какуля Ж.М., Карасик В. І., Метова Н., Felt R., Wilce J.M., Wiseman N.A.R. та ін.). Проте питання специфіки перекладу англомовної і китайськомовної медичної документації наразі залишається недостатньо повно вивченим.

Проблематика є актуальною унаслідок високого попиту на якісний переклад медичної документації в умовах відсутності чітких рекомендацій щодо перекладу медичних текстів.

Наукова новизна розвідки полягає у аналізі найбільш розповсюджених перекладацьких прийомів, що застосовуються при перекладі медичних текстів із

англійської та китайської мови українською з метою формулювання рекомендацій щодо медичного перекладу.

Об'єктом дослідження виступили медичні тексти англійською і китайською мовами та їх перекладацькі відповідники українською.

Предметом – провідні перекладацькі прийоми, які було застосовано під час перекладу українською мовою англійських текстів медичного дискурсу.

Матеріалом дослідження було обрано медичні рекомендації «Лабораторне тестування при підозрі на зараження людини новим коронавірусом 2019 року» англійською мовою та «Керівництво з профілактики та лікування COVID-19» китайською мовою, загальним обсягом 64 сторінки та їх українськомовні переклади загальним обсягом 96 сторінок.

Мета полягала у вияві особливостей перекладу англійського і китайськомовного медичного дискурсу українською мовою та визначенні найбільш ефективних прийомів перекладу.

Для досягнення цієї мети, були поставлено та виконано наступні завдання:

- схарактеризувати медичний дискурс як інституціональний дискурс, визначити його дистинктивні характеристики;
- здійснити зіставний аналіз різнорівневих лінгвістичних особливостей англійського і китайськомовного медичного дискурсу;
- визначити мовно специфічні і типологічно спільні перекладацькі тактики та операції, що застосовуються при перекладі українською мовою англійського та китайськомовного медичного дискурсу у руслі комунікативно-функціонального підходу.

Для виконання описаних вище завдань і, як наслідок, досягнення мети були використані такі методи дослідження, як описовий метод, зіставний метод, методи лінгвістичного та перекладацького аналізу, а також метод кількісних підрахунків.

Теоретична значущість дослідження полягає у тому, що воно робить суттєвий внесок у теорію фахового медичного перекладу, а практична цінність

засвідчується формулюванням рекомендацій щодо медичного перекладу на базі результатів дослідження.

СПЕЦИФІКА МЕДИЧНОГО ДИСКУРСУ

Серед сучасних розвідок, присвячених з'ясуванню специфіки медичного дискурсу наявна певна полемічність поглядів. Згідно лінгвістичного підходу тлумачення цього поняття, медичний дискурс поєднує всі матеріали і документи медичної тематики: від наукових статей до усного пояснення схеми лікування пацієнту, що обумовлює жанрову різноманітність. З огляду на трактування медичного дискурсу послідовниками М. Фуко, ключовим є проживання та розуміння медичного досвіду. Найбільш вузьким є уживання поняття «медичний дискурс» для позначення власне дискурсу психотерапевтичного, який, у свою чергу, розуміється як комунікація, що відбувається у процесі психотерапії.

Оскільки за визначенням В.І. Карасика, медичний дискурс є соціально-орієнтованим інституціональним дискурсом, він відповідно до критеріїв приналежності до цієї групи визначається залежністю від специфіки комунікативного акту в цілому та комунікативної специфіки зокрема, визначається негомогенністю та підвищеною персуазивністю.

Варто зазначити, що наразі до медичного дискурсу можна зарахувати і тексти, які на перший погляд належать до інших галузей: наприклад, контент інтерфейсів програмного забезпечення медичної тематики, інструкції з експлуатації медичної техніки, інструкції до медикаментів тощо. Одним із наслідків цієї особливості стає взаємне міждисциплінарний характер медичного дискурсу, який виявляється у взаємопроникненні та синергії термінології і форматів технічного та медичного дискурсу.

Щодо високого ступеня персуазивності, вона маніфестується за рахунок таких комунікативних елементів, як рекомендації, заборони, розпорядження та інструкції. У медичному дискурсі наявні три основних типи комунікативних стратегій: діагностичну, лікувальну та рекомендує.

Медичний дискурс є найближчим за характеристиками до науково-технічного дискурсу. Він характеризується точністю та однозначністю викладення інформації, оскільки будь-яке поняття має бути засновано на фактах та експериментально підтверджено. Текстам медичного дискурсу властиві лінгвістичні особливості науково-технічних текстів, зокрема високий ступінь когерентності та логічної обґрунтованості, відсутність емоційного забарвлення і насиченість термінологічною лексикою.

Виходячи з перерахованих вище дистинктивних характеристик медичного дискурсу, можна дійти висновку, що медичні тексти визначаються низкою особливостей, які певним чином впливають на переклад, як полегшуючи, так і ускладнюючи його. Звичайно, більший інтерес становлять проблеми медичного перекладу з неблизько споріднених мов.

ЛІНГВІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АНГЛОМОВНОГО МЕДИЧНОГО ДИСКУРСУ В АСПЕКТІ ПЕРЕКЛАДУ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ, ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ ТАКТИКИ ТА ОПЕРАЦІЇ

В аспекті лексичних лінгвістичних особливостей англomовних медичних текстів аналіз засвідчив наявність великої кількості термінів і одиниць, запозичених з інших сфер діяльності людини. Таким чином, до фонових знань перекладача медичних текстів крім мовної компетенції у галузі медицини повинні бути включені фахові компетенції науках, у таких науках, як фізика, ІТ, статистика та інші. Іншою проблемою медичного перекладу є високий вміст інтернаціональної лексики як у діяхронії, так і у синхронії. У діяхронічному плані це перед усім стосується великої кількості термінів, часто синонімічних грецького та латинського походження на кшталт: «*bacteria*», «*cholera*», «*neoplasm*», «*tumor*», «*tonsilitis*», «*appendicitis*», «*insomnia*», «*pneumonia*», «*cordial*», «*cardio*» і т.ін. У той же час деякі з цих інтернаціоналізмів мають повні синоніми суто англійського походження: «*insomnia*»—«*sleeplessness*», «*nausea*»—«*sickness*», «*pneumonia*» — «*lung unflammation*». У синхронії прикладами

інтернаціоналізмів можуть слугувати терміни французького походження: «*jaundice*» – «*yellow fever*» «*malady*»– «*disease*»; «*fatigue*» – «*stamina*».

За результатами аналізу експериментальної вибірки близько 30 % англійських медичних термінів мають французьке походження (наприклад, «*bowel*» – «кишківник», «*disease*» – «хвороба», «*malaise*» – «нездужання»), близько 29 % латинське (наприклад, «*virus*» – «вірус», «*femur*» – «стегнова кістка», «*puncture*» – «прокол», «*insulin*» – «інсулін») та близько 6% грецьке (наприклад, «*trauma*» – «травма», «*diabetes*» – «діабет», «*tyopria*» – «короткозорість»).

Іншою перекладацькою проблемою англо-українського медичного перекладу є поширеність псевдоінтернаціоналізмів або міжмовних омонімів, також відомих як хибні друзі перекладача. Серед найбільш розповсюджених джерел медичних псевдоінтернаціоналізмів у мовній парі англійська-українська слід назвати неповне запозичення шляхом перекладацької трансформації конкретизації (коли разом зі словом у нову мову переходить лише частина його значення або одне з кількох значень), а також етимологічна спорідненість слів за відсутності загальної семантики. Прикладом першого явища може бути передача англійського слова «*stress*» українською. При запозиченні у якості медичного терміна зберігається лише одне з багатьох значень цього полісемічного слова стан підвищеної нервової напруги, перенапруги.

Одним із найвідоміших хибних друзів перекладача в медичній лексиці є слово «*angina*», яке всупереч очікуванням непідготовленого перекладача перекладається як «стенокардія», а аж ніяк не як «ангіна». Це обумовлено тим, що обидва слова «*angina*» і «ангіна» мають латинське походження, проте український термін утворився за допомогою перекладацької трансформації транслітерації у поєднанні з вилученням від латинського термінологічного словосполучення «*angina tonsillitis*» («задушення від запалення мигдаликів»), тоді як англійський термін «*angina*» («стенокардія») утворено шляхом скорочення від латинського словосполучення «*angina pectoris*» («удушення грудне»).

Ще однією важливою дистинктивною рисою англomовних медичних текстів в аспекті вокабуляру є поширеність скорочень і аббревіатур. При перекладі українською не всі аббревіатури зберігають скорочену форму, досить великий відсоток відтворюється у вигляді розгорнутих словосполучень.

Так, у межах однієї галузі, наприклад, психіатрії одна аббревіатура «BPD» може використовуватись у двох різних вузькофахових значеннях на позначення розладів особистості: «*bipolar personality disorder*» («біполярний розлад особистості») та «*borderline personality disorder*» («прикордонний розлад особистості») [143]. Подібну омонімію неможливо виявити за контекстом і без розшифровки аббревіатури читач і перекладач перебуває у ситуації двозначності.

Найпростіше ситуація з омонімами, що стосуються різних галузей медицини – і які, отже, можуть бути розмежовані за контекстом. Так, аббревіатура «CP» в інфектології швидше буде розшифрована як «*chicken pox*» («вітряна віспа»), а кардіології – як «*cardiac pacing*» («кардіостимулятор»). Однак кількість розшифровок однієї аббревіатури в англійській мові може бути досить великою. Так, наприклад, вищезгадана аббревіатура «CP» в англійській мові має до 80 варіантів розшифровки, що стосуються різних галузей медичного знання.

Не менш поширене в англійській медичній лексиці і явище полісемії аббревіатур, тобто наявність однієї аббревіатури кількох пов'язаних між собою значень. Найбільш поширеним типом таких зв'язків є гіпонімо-гіперонімічні відносини, як, наприклад, у разі аббревіатури «BW». Значенням-гіперонімом для неї є «маса тіла», однак у неонатології вона позначає вузький термін «маса тіла при народженні». В даному випадку, друге значення є більш вузьким, специфічним і похідним по відношенню до першого і може бути виведено з нього у вигляді логічних операцій.

Щодо граматичних особливостей, для англomовного медичного дискурсу є характерною розповсюдженість ускладнених конструкцій вторинної предикації, а саме: інфінітивних і герундіальних зворотів та конструкцій з дієприкметником I та II, а також велика кількість пасивних конструкцій, які загалом нехарактерні для української мови. Це не є типовим для української мови, де функції герундія

та дієприкметника I частково відтворюються за допомогою дієприслівника та інфінітива, а функції дієприкметника II за рахунок використання дієприкметників доконаного виду активного і пасивного стану. Дослівний переклад таких конструкцій може призвести до складнощів при розумінні тексту перекладу, а також порушити його стилістичну однорідність.

Крім того, слід відзначити відмінності у співвідношенні простих і складних речень у двох мовах, що зіставляються (англійській і українській). За результатами здійсненого дослідження прості речення в англомовних медичних текстах становлять понад 50 %, що не корелює з особливостями синтаксису в українській мові, де превалюють головним чином складносурядні та складнопідрядні речення. Таким чином, перекладачеві доводиться вдаватися до застосування граматичних трансформацій.

Щодо структурних особливостей англомовних медичних текстів оформлення змінюється залежно від вимог жанру. При перекладі використовується тактика коректного оформлення інформації та збереження формально-структурних характеристик тексту, яка дозволяє коректно оформити перекладений текст відповідно до вимог мови перекладу.

Слід окремо зупинитись на відмінностях у оформленні різних жанрових різновидів медичної документації, зокрема рецептів на препарати та протоколів лікування. Як і відмінності в організації охорони здоров'я, на особливості медичних текстів вплинула культура лікування. Існують певні суттєві відмінності у номенклатурі органів та систем органів, розбіжності у проведенні досліджень та представленні й оформленні їх результатів. Особливості оформлення такої документації будуть тісно пов'язані з цілями її використання та наявністю доступних перекладачеві аналогів у мові перекладу. Зазвичай у такій ситуації перекладачеві слід послуговуватись тактикою лінгвокультурної та прагматичної адаптації.

У цілому, можна зауважити, що найбільш влучною і адекватною стратегією будь-яких англомовних текстів українською мовою є стратегія комунікативно-рівноцінного перекладу. Серед тактик перевага надається

тактикам коректного оформлення інформації, збереження формально-структурних характеристик тексту, лінгвокультурної і прагматичної інформації та передачі релевантної інформації. Вище перелічені тактики реалізуються за рахунок використання перекладацькими операціями додавання, вилучення, перестановки, граматичної та функціональної заміни, генералізації та конкретизації, транскодування та прийому семантичного розвитку. Найменш вживаною є трансформація формальної негативації.

ЛІНГВІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ КИТАЙСЬКОМОВНОГО МЕДИЧНОГО ДИСКУРСУ В АСПЕКТІ ПЕРЕКЛАДУ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ, ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ ТАКТИКИ ТА ОПЕРАЦІЇ

Китайська медицина та фармакологія мають досить сильний вплив на процвітання Китаю, тому вважаються важливою частиною культури. Безсумнівно, що китайська народна медицина багато в чому відрізняється від західної не тільки великим лікувальним ефектом, а й методами лікування. Високу цінність для всього світу має китайськомовна історична документація медичного дискурсу. З 1949 року уряд приділяє пильну увагу китайській медицині і всіляко підтримує її розвиток. Наразі лікарі західної медицини навчаються у лікарів китайської народної медицини, і таким чином, вдосконалюють власну методику лікування.

Подібно до традиційної китайської філософії, традиційна китайська медицина розглядає людство як частину Всесвіту, поділяючи людство на п'ять основних елементів, таких як вода, вогонь, дерево, земля та метал. Тому традиційна китайська філософія пов'язує кожну людину з одним із перелічених елементів не тільки на основі фізичних характеристик (наприклад, показників людських органів, почуттів, смакових уподобань), а й на основі психологічних характеристик (наприклад, емоцій) та темпераменту людини.

Серед письмових китайськомовних медичних текстів описи клінічних випадків традиційно класифікуються в одну з основних груп медичного

дискурсу (поряд з дослідженнями, оглядовими статтями та редакційними статтями). Жанр медичної історії хвороби є винятково важливим як ефективний інструмент для просування досліджень та підготовки майбутніх лікарів і тому потребує ретельного вивчення та аналізу.

Медична термінологія (医学术语) є комплексом найменувань, всіляких слів і словосполучень, які застосовуються для найбільш точного позначення наукових понять, пов'язаних із медициною.

Існує два типи термінів – загальні та фахові. Загальний термін або узагальнений термін – термін, який містить певну групу або категорію понять, що вживаються у вужчому сенсі. Фахові терміни притаманні лише одній окремій спеціалізації у науковій чи технічній галузі. Терміни у медичному дискурсі утворюються такими способами:

- а) додавання;
- б) аббревіація;
- в) скорочення;
- г) афіксація;
- д) запозичення.

Безумовно, найбільшу групу термінів утворюють загальновживані іменники, які трансформувалися в термінологічні одиниці. Наприклад, «紧张», що буквально перекладається «напруга», у китайському медичному дискурсі означає «тонус».

Якісні прикметники використовуються в термінах, виконуючи роль основної частини. Наприклад, «扁平足» – «плоска стопа», «生理状态» – «фізіологічний стан», «生理适应» – «фізіологічна адаптація».

Терміни-дієслова використовуються для позначення особливі дії або процеси. Наприклад, «突变» – «мутувати», «перейти» – «регенерувати», «麻醉» – «анестезувати».

Серед граматичних особливостей китайськомовного медичного дискурсу можна назвати широке застосування різноманітних граматичних конструкцій,

різних типів складних речень (складнопідрядні превалюють над складносурядними) і вставних слів та словосполучень, що вживаються у функції уточнення та з метою актуалізації важливої інформації. Граматичні конструкції, утворені за нормами писемної мови вень-янь, розмаїтні вставні конструкції, стереотипні вирази, оповідь від третьої особи, непоширеність питальних форм, а також відсутність особистих звернень засвідчують подібність до науково-технічних текстів.

Складання основ відбувається шляхом поєднання різних компонентів лексичних комплексів за певними типами граматичного зв'язку між цими компонентами. У китайській мові виокремлюється п'ять видів граматичних зв'язків між лексичними компонентами:

- атрибутивний (перша складова частина визначає другу, між ними видо-родові відносини);
- копулятивний (частини рівноправні);
- дієслівно-об'єктний (перша складова частина вказує дію, спрямовану на другу складову іменну частину);
- дієслівно-результативний (друга складова частина називає результат дії, вираженої першою складовою частиною);
- суб'єктно-предикативний (перша складова частина вказує на суб'єкт, а друга – на його дію чи стан).

Ці міркування можуть бути проілюстровані наступними прикладами з китайськомовних медичних текстів:

- 1) поєднання двох субстантивних компонентів за атрибутивним типом зв'язку: «щитоподібний хрящ (кадик)» – «*喉结*», де «*喉*» – «гортань» + «*结*» – «вузол»; «глікопротеїн» – «*糖蛋白*», де «*糖*» – «цукор» + «*蛋白*» – «білок»; «ниркова недостатність» – «*肾亏*», де «*肾*» – «нирка» + «*亏*» – «недолік», «*肺疝*» «легенева грижа» = «легке» + «грижа», «*化学疗法*» «хіміотерапія» = «хімія» + «спосіб лікування»;

2) зрощення двох субстантивних компонентів за копулятивним типом зв'язку: «канцероген» – «致癌因子», де «致癌» – це «канцероген» + «因子» – це «множник», «火眼» «гострий кон'юнктивіт» = «вогонь» + «око»;

3) поєднання двох ад'єктивних компонентів за копулятивним типом зв'язку: «місткість» «宽窄» – де, «宽» – це «широкий», «窄» – «вузький»; «寒热» «лихоманка», де «寒» – «холодний», «热» – «спекотний»;

4) злиття субстантивного та предикативного компонентів за дієслівно-об'єктним типом: «бластомір» – «裂球», де «裂» – «розривати» + «球» – «м'яч», «куля»; «зморшка» – «皱纹», де «皱» – це «морщити, м'яти» + «纹» – «візерунок, прожилка»;

5) поєднання субстантивного та вербального компонентів за суб'єктно-предикативним типом: «тромбоз» – «血栓形成» – де «血栓» – «тромб» + «形成» – «формуватись», «气喘» «астма» = «повітря» + «задихатися».

Останнім часом, під впливом англійської мови, у словниковому складі китайської мови з'являється дедалі більше аббревіатур та різних скорочень, що частіше використовуються в термінологічному значенні. Головною відмінністю аббревіатур від термінів є ємність та стислість. Аббревіація – це спосіб утворення терміна, який ґрунтується на додаванні скорочених словесних форм від цілих слів. Читання аббревіатури проводиться вимовою початкових літер або початковими звуками, що входять до слова. У медичних текстах аббревіатури є розповсюдженими. Тенденція до утворення складних коротких слів у тому, що зазвичай зберігаються найбільш інформативно релевантні компоненти. Такі слова, які стали загальноприйнятими, зазвичай фіксуються у словниках, де подаються, як правило, повна та скорочена версії терміну. Наприклад, «脱氧核糖核酸» («дезоксирибонуклеїнова кислота») = «脱氧核酸» (ДНК); «心动电流图» («электрокардиограма») = «心电图» («ЕКГ»); «流行性感» («епідемія

grupu») = «**流感**» (*grun*); «**超声回波描记术**» («ультразвук») = «**超声检查**» («ультразвук»); «**获得性免疫系统缺损综合症**» («Синдром набутого імунодефіциту») = «**艾滋病**» («СНІД»).

У китайській мові існує чотири групи аббревіації:

1) англійська аббревіатура без графічного переоформлення + ієрогліфічний компонент. Англійський компонент читається відповідно до вимови англійської мови, а китайський компонент – відповідно до китайської мови. Наприклад, «**N 基因**» – «ген N», де «**基因**» – це «ген»; «**COVID-19**» – тут літери читаються як в англійській мові, у той час, як цифри вимовляються китайською;

2) англійська аббревіатура у вигляді повного терміна. Наприклад, «**艾滋病**» – «СНІД» («**艾滋 àizī**» від англ. «AIDS»; «Acquired Immune Deficiency Syndrome» + «**病**» («хвороба»);

3) англійська аббревіатура, що зберегла графічну форму (запис латиницею). Вимова за назвою перших літер англійського алфавіту. Наприклад, «**ICU**» («intensive care unit» «**重症监护病房**») – «палата інтенсивної терапії»;

4) числівник/латинська літера + ієрогліфічний компонент. Наприклад, «**四 趟磷酸化**», де «**四**» – це шостий циклічний знак із дванадцяти; «**甲型肝炎**» (скорочено «**甲肝**») – «гепатит А» («**甲型**» – «тип А», де «**甲**» – перший циклічний знак, «**肝炎**» – «гепатит»); «**tiāmin (vitāmin B1)**» – «**维生素 B1**»; «**17- 羟类固醇**» – «**17 羟类固醇**»; «**第二分裂中期**» – «**друга метафаза**»; «**二头 肌**» – «**двоголовий м'яз плеча**»; «**三焦**» – «**три частини тіла**»; «**三叉神经** – «**трійчастий нерв**», «**三品药**» – «**три рівні ліків**», де «**三**» – три; «**品**» – клас, розряд; «**药**» – ліки.

Створення терміна можливо шляхом скорочення. Найчастіше після скорочення слово складається з двох складів, іноді з трьох: «**цитоплазма**» –

«胞质» від «细胞质»; «остеосаркома» – «骨肉瘤» від «骨肉瘤源生长因子»; «EKG– електрокардіограма» – «心电图» від «心动电流图»; «радіоактивність» – «放射性» від «放射性活»; «пневмонія, що викликається новим типом коронавірусу (ковід)» – «新冠» від «新型冠状病毒肺炎»; «грип» – «流感» від «流行性感冒»; «терапевтичний ефект» – «疗效» від «治疗效果».

Афіксальний тип словотвору передбачає додавання до слова різних афіксів.

Префікси: «骨»: «пригнічення діяльності кісткового мозку» – «骨髓抑制»; «内»: «внутрішні хвороби, терапія» – «内科»; «多»: «міждисциплінарний» – «多学科»; «大»: «велика епідемія» – «大疫情»; «外»: «хірургія» – «外科»; «单»: «ізолювання» – «单间隔»; «小»: частки – «小叶».

Суфікси: «子»: «цитокін» – «细胞因子»; «儿»: «діти грудного та дошкільного віку» – «婴幼儿»; «形»: «трикрилонасінник серцевиднолистий» – «肺形草»; «率»: «коефіцієнт позитивності» – «阳性率».

У китайському медичному дискурсі досить часто використовуються напівсуфікси при утворенні термінів:

«剂»: «інгібітор протонного насосу» – «质子泵抑制剂»; «седативний (заспокійливий) засіб» – «镇静剂»;

«科»: «відділення пульмонології» – «呼吸科»; «інфекційне відділення» – «感染科»;

«量» та «率»: «кількісний флуоресцентний аналіз» – «荧光定量»; «відповідна доза» – «适量»; «частота дихання» – «呼吸频率»;

«化»: «гасіння» – «消化»; «активація» – «活化»;

«期»: «початкова фаза» – «初期»; «термінальна стадія» – «终末期»;

«脏»: «нирка» – «肾脏»; «внутрішні органи» – «内脏»; «печінка» – «肝脏»;

«症» і «病»: – «дефіцит» – «缺乏症»; «депресія» – «抑郁症»; «коронавірус» – «冠病»; «психічний розлад» – «精神病»;

Кількість напівпрефіксів значно менша за напівсуфікси, але вони також мають місце бути:

«反»: «рефлюкс» – «反流»; «заворот» – «反转»; «реактивний білок» – «反应蛋白»;

«抗»: «антибактеріальний засіб» – «抗菌药物»; «антиген-антитіло» – «抗原 항체»; «протигрибковий» – «抗真菌»; «противірусний» – «抗病毒»; «протиінфекційний» – «抗感染»; «антикоагулянт» – «抗凝»;

Характерною рисою медичної термінології китайської мови є заперечення:

«无»: «НВЛ» – «неінвазивна вентиляція легень» – «无创通气»;

«非»: «нелікарське» – «非药物»;

«不»: «анорексія» – «胃纳不佳».

Наступним типом утворення словосполучень китайськомовної медичної термінології є запозичення:

1) процес – звернення до словникового фонду інших мов для слів, щоб висловити нові концепції, щоб далі диференціювати існуючі концепції та називати нові об'єкти тощо;

2) результат – слово, запозичене з іншої мови та змінене за фонематичною формою, написанням, парадигмою або значенням відповідно до стандартів мови.

Запозичення – це наслідок культурних контактів між двома мовними спільнотами. Запозичення слів може відбуватися в обох напрямках між двома мовами, що дотикаються, але часто спостерігається асиметрія, так що більше слів

переходять з однієї сторони в іншу. Запозичення відбувається шляхом копіювання слова або висловлювання з будь-якої мови до китайської. Насамперед, запозичені слова входять у мову позначення нових речей, раніше невідомих висловлювань і понять. Запозичені слова можуть бути найменуваннями відомих об'єктів та явищ. Це результат використання запозичених слів для іншої характеристики об'єкта (якщо це міжнародний термін), або коли іноземні слова примусово вводяться в мову. Більшість медичних термінів китайської мови є міжнародними, і інтернаціоналізми зберігають лише свою семантику. Запозичення можуть бути повними, неповними, частковими, і навіть напівфонетичними. Приклади запозичення, вибрані з текстів для аналізу:

повне – «фітін» – «非丁» [fēidīng];

неповне: «арбідол» – «阿比多尔» [ā bǐ duō ěr];

часткове: «лопінавір» – «洛匹那韦» [luò pǐ nà wéi];

напівфонетичне запозичення: «D – димер», «D 二聚体» [d - èrjùtǐ].

Словотвір може бути побудовано таким чином: складання словотвірної частини та фонетичного запозичення, наприклад, «псевдококаїн» «假可卡因» [jiǎ kěkǎyīn], де «假» – «неправдивий», «псевдо –» + «可卡因» [kěkǎyīn] [149, с. 20].

Відповідно до класифікації вузькофахової медичної термінології за О.П. Фроловою виокремлюються:

1) терміни, що містять у собі інформацію про сферу діяльності та назву проблеми, вирішенням якої займається медицина. Наприклад, «手术疗法» – «*оперативне лікування*», «内科学» – «*терапія*»;

2) терміни, що містять у собі об'єкт діяльності. Наприклад, «胃癌» – «*рак шлунка*», «胃» – «*шлунок*»;

3) терміни, що належать до предмета медичної діяльності. Наприклад, «口腔学家» – «*стоматолог*», «传染病学专家» – «*інфекціоніст*»;

4) терміни, що належать до засобів медичної діяльності. Наприклад, «注射器» – «шприц», «内镜» – «ендоскоп»;

5) терміни, які стосуються предметів медичного призначення, які у сенсі охоплюють різні типи медичної діяльності. Наприклад, «毒物» – «токсин», «治疗» – «терапія».

Що стосується граматичних особливостей текстів медичного дискурсу, то при виокремленні абзаців, параграфів, розділів, а також вступів часто використовуються вставні слова та речення, які здійснюють функцію засобів когезію, зв'язуючи макроконтекст у китайських медичних текстах.

1) вставні слова з модальним значенням, що виражають оцінку ступеня реальності повідомлення, наприклад, «当然» – «звісно», «好像» – «здається», «无疑» – «безсумнівно»; 2) вставні слова з емоційним значенням, що виражають почуття промовця у зв'язку з повідомленням, наприклад, «幸好» – «на щастя», «很可惜的是» – «на жаль»; 3) вставні слова, що вказують на зв'язок думок, послідовність викладення, наприклад, «就是说» – «значить», «因而» – «отже», «第» – «по перше»; 4) вставні слова, що вказують на оцінку міри повідомлення, наприклад, «至多» – «найбільше», «最多» – «найбільше, найчастіше»; 5) «另外» – «крім того, крім цього»; 6) «同时» – «в той же час»; 7) «对...而言» – «щодо...», що стосується»; 8) «但是» – «але, однак».

Серед граматичних особливостей китайськомовних медичних текстів є поширеність номіналізації, а саме використання великої кількості іменників, у поєднанні з дієсловами-зв'язками.

У наведених нижче реченнях, відібраних для лінгвістичного аналізу, чітко простежується такі граматичні особливості, як: 1) використання «为» – «частки-зв'язки» у значенні «є, бути» як синоніма частки-зв'язки «是»; 2) уживання негативної частки «无» замість «不» або «没»; 3) «无» є формальним

способом висловлення заперечення, що походить із давньокитайських текстів. Ця частка часто використовується на письмі; 4) «以便» – сполучник «для того, щоб» замість «为了»; 5) «为了» та «以便» є різними частинами мови. «为了» є прийменником, що вказує на причину, у той час як «以便» є сполучником; 6) займенник «其» «він, вона, його, їх» вживається замість прийменника 它; 7) книжковий варіант «本» замінює розмовний займенник «这» «цей, ця»; 6) службове слово «故», що прийшло в сучасну китайську мову з Веняня (літературної мови). У цьому контексті вживається у значенні «тому», використовується замість прийменника «所以» «тому, внаслідок чого».

У цілому під час дослідження було проаналізовано 144 медичних терміни в 28 фрагментах медичного дискурсу, відібраних із посібника «Нового Керівництва з профілактики та лікування нової коронавірусної інфекції COVID-19» англійською та китайською мовами.

У ході аналізу було виявлено такі перекладацькі тактики та операції: тактика коректного оформлення інформації, яка реалізовувалась за рахунок перекладацьких прийомів пошуку перекладацького відповідника – 16%; калькування – 51%; транскрипція/транслітерація – 23%; конкретизація – 4%; компенсація – 3%; модуляція – 1%; описовий переклад – 1%; генералізація – 1%.

Більшість термінів, перекладених методом підбору еквівалента, це назви симптомів, хвороб, органів тіла, а також біологічних рідин. Ці терміни мають повну відповідність значенню терміна в українській, тому вибір методу перекладу є не випадковим.

Терміни, перекладені методом калькування, є складними словами, які утворились шляхом зрощення двох основ або приєднання різних афіксів. До таких термінів належать назви відділень, інструментів, різних рідин, розчинів. Також варто відзначити особливості застосування калькування за допомогою аббревіації латиницею.

Більшість термінів, перекладених методом транскрибування, є назвами лікарських препаратів.

Тому слід зробити висновок, що найбільш ефективним методом перекладу виявилось калькування. Калькування безперечно є дуже ефективним методом перекладу термінів. Перевага калькування полягає у його стислості, простоті побудованого таким чином еквівалента і однозначності відповідності. Однією з найважливіших вимог до сучасних медичних термінів є інтернаціональність форми терміна. Калькування точно передає інтернаціональність змісту термінів, зберігаючи національну форму, що є важливим під час перекладу медичного дискурсу.

Серед граматичних перекладацьких трансформацій найбільш розповсюдженими виявились: перестановка – 40%; додавання – 30%; вилучення – 15%; парцеляція – 10%; заміна – 5%.

Отже, можна дійти висновку, що комунікативно-функціональний підхід до перекладу дозволяє виробити найбільш ефективні тактики та прийоми перекладу англомовного та китайськомовного медичного дискурсу з урахуванням специфіки усіх можливих комунікативних ситуацій, характерних для цього виду діяльності.